

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۳/۱۲/۳۱

صبورالله سیاسنگ

پښتو ژباړه: رحمت آریا ۲۰۲۳ اکتوبر

د (میر اکبر خیبر)

د قتل پلټنه

اوه لسمه برخه

په پام کې ده چې په ۲۰۲۴ز کال کې د میر اکبر خیبر د قتل د پلټنې په هکله دوهم توک ولیکل سي. له دې کبله له ټولو ښاغلو لوستونکو په ځانگړې توگه د افغانستان د خلق ډیموکراتیک گوند له لور پورو او ټیټ پورو غړو او عیني شهودو څخه هیله کېږي چې که د افغانستان د تاریخ د یوه ناسپړل سوي باب په هکله کره او ناویل سوي دقیق معلومات په لاس کې لري نو یا دې له ما سره او یا دې له لیکوال ښاغلي ډاکټر صبورالله سیاسنگ سره د برېښنالیک د پتو له لارې اړیکه ونیسي او دغه تشه دې ډکه کړي. مه پرېږدئ چې تاریخ په راتلونکي کې تحریف سي. په درنښت

صبورالله سیاسنگ

siasang@yahoo.com

رحمت آریا - اکتوبر ۲۰۲۳

RahmatArya@Rogers.com

د معلوماتو راتلونکی

برېښنالیک پته:

پښتو ژباړه:

د برېښنالیک پته:

۷. ذبیح الله زیارمل:

د سیاسي تشکیلاتو په موخې د یوه جلا پوځي سازمان د جوړېدو طرحه د ۱۳۴۱ل کال په ژمي کې د ۱۹۶۳ز کال د جنورۍ یا فبرورۍ په میاشت کې په «ډه بوري» کې د ببرک کارمل په کرایي کور کې چې تر دغه مهاله یوازې ببرک جان وو، د ببرک کارمل، میر اکبر، د پولیسو د اکاډمۍ استاد او د اکاډمۍ د تدریساتو مرستیال عبدالصمد ازهر چې میر اکبر ئې مدیر وو او زما «زیارمل» تر منځ چې د قرغې د اتمې فرقي بریدمن وم رامنځته سوه. له ازهر سره هغه مهال آشنا سوم چې نوی له مصر څخه راستون سوی وو. زموږ آشنایي په متداومو اړیکو بدله سوه چې پایله ئې د اردو د انقلابي سازمان په رامنځته کېدلو واوښتله.

ددې غونډې د دوه وو تنو نوښتگرو یعنی زما او د ازهر د گډې پرېکړې پر بنسټ دا خبره خیبر سره شریکه سوه، چې د هغه د وړاندیز پر بنسټ مو دا خبره د ببرک مخې ته کېښودله. د روژې د میاشتي لومړۍ نېټه وه، د ببرک په کور کې زموږ دريو تنو ترڅنگ به محمود بریالی هم کله ناکله کېښېناسته او له دې چې د عمر له اړخه د کورنۍ کوچنی غړی وو نو په عامې اصطلاح «چای راوړه/چلم راوړه» وو. دغه نېټه ځکه زما په یاد ده چې ببرک غوښتل د دروازي مخې ته سگرت روښانه کړي خو ما منع کړ. ورته مې وویل: پرون شپه د روژې اعلان وسو.

سیاسنگ: د «سازمان انقلابي اردو» موخه څه وه؟

زیارمل: په هماغه غونډه کې اصلي ایډیه / نظریه د یوه سیاسي گوند د جوړولو د کار پېل وو. د هغه پر اړتیاوو باندې بحث وسو او عمومي موافقه وسوه. هغه څه چې عجیب ښکارېدل دا ول چې پر دې ټکي ټینگار وسو چې پوځیان باید په کې غړیتوب ونه لري حال دا چې د څلورو تنو په منځ کې درې تنه ئې پوځیان ول (میر اکبر، ازهر او زما) او همدغو پوځیانو دداسې گوند د بنسټ ایښودلو پر اصل ټینگار او اعتقاد درلود چې وروسته دې د قانوني کېدلو لپاره هڅه وسي.

د پاڼو شمیره: له 1 تر 4

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنې د لیکنيزې بڼې پلزووالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خیر و لولئ

په دې غونډه کې چې بنسټ ئې په چېپي نظرياتو منل سوی وو وړانديز وسو چې دا نظر دې له ټولو ډلو او مستقلو سياسي شخصيتونو سره شريک سي او عملي هڅې دې پېل سي. ددغو کسانو په هکله بحث وسو: غلام محمد غبار، عبدالرحمن محمودي، علي محمد زهما، صديق فرهنگ، عبدالرؤف بينوا، نورمحمد تره کي او.... (سره له دې چې محمودي وفات سوی وو خو وروڼه ئې فعال ول) کارمل د زهما په هکله ډېر تفصيل ورکړ. د هغه په وينا: زهما ادعا درلوده چې د کپيټل Capital کتاب ئې د مارکس د قبر پر سر «پاته رسولي» دی. آیا داسې يو څوک به چې داسې ادعا ولري حاضر سي او له تاسو سره به کښېني؟

ما د محمودي د «محفل» په هکله مسؤليت پر غاړه واخيست، ځکه ما عبدالله محمودی او امان الله محمودي - د محمودي مشر زوی او د محمودي له کثري ورور - سره پېژندگلوې درلوده. د تره کي د پېژندگلوې په هکله نه چا کومه ادعا درلود او نه کومه ځانگړې تبصره - مثبتې يا منفي - هم ونه سوه.

په دې غونډه کې پرته له دې چې د کوم ځانگړي سازمان په باب خبرې وسي د پوځيانو هغې ونډې ته نغوته وسوه چې غورځنگ دې په پټه تر سترگو لاندې ځاري او هغه دې له انحراف او خطرونو څخه خبروي. خو ددغسې يوه سازمان اصلي آيډيا زموږ په کور کې زما او د ازهر تر منځ رامنځته سوه. هغه د لومړي ځل لپاره له گوند څخه د جلا پوځي سازمان په هکله خبرې وکړې. له خبرو اترو او د ځانگړتياوو په هکله له توافق وروسته موږ پر جزئياتو توافق وکړ او د منل سوي ميثود پر بنسټ مو له ډېرو نېږدې پوځي ملگرو سره په انفرادي توگه په کار پېل وکړ. زموږ ددغه اقدام پايله د ۱۳۴۳ل کال د وري د مياشتې په ۲۶ نېټې د سازمان په جوړېدلو واوښتله. د همدغه کال د مرغومي د مياشتې په يولسمې، مؤسسه کنگره جوړه سوه. د وري د مياشتې د ۲۶ نېټې په غونډه کې د عمومي اصولو پر سر د توافق تر څنگ له گوند سره اړيکه هم مطرحه سوه. د موافقې پر بنسټ ما او ازهر يعنې لومړي او دوهم تن ته صلاحيت ورکړل سو چې دغه خبره د گوند له دوه وو تنو - اصلي او احتياطي - غړو سره چې د گوند د جوړېدو لپاره هڅې ئې وروستي پړاو ته رسېدلې وې مطرحه کړو او يو «امن ارتباط» ورسره رامنځته کړو.

سياسنگ: آیا د «سازمان انقلابي اردو» بنسټ مير اکبر خيبر نه وو ايښی؟

زيارمل: دغه سازمان نه مير اکبر خيبر جوړ کړی وو او نه هم خيبر د سازمان په رهبري کې وو. د اصلي رابطې په هکله تصميم، گوند نه، بلکه په خپله موږ دوه وو تنو د هغه اعتماد پر بنسټ ونيوه چې پر دوه وو تنو باندې مو درلود او مطمئن وو چې د راتلونکي گوند په رهبري کې به راځي. پاتې نورې خبرې آوازي او گنگوسي او د کذب اطلاعات دي چې وروسته د خيبر د شخصيت د تخريب لپاره د تبليغاتو په شکل کې جعل او خپاره سول.

دا موضوع په لومړيو کې د همغږی د رامنځته کولو لپاره له دواړو سره شريکه سوه خود ۱۳۴۴ز کال د لړم د مياشتې دريمې نېټې له پېښې وروسته هغه مهال چې مير اکبر پکتيا ته تبعيد سو زموږ خبرې يوازې له کارمل سره کېدلې. ان هغه مهال چې د افغانستان د خلق په ډيموکراتيک گوند کې د انشعاب خبره خپل جدي پړاو ته ورسېدله ما او ازهر پکتيا ته مخفي سفر وکړ او په گوند کې د انشعاب د مخنيوی او د انشعاب د تحقق موندلو په صورت کې مو اړيني مشورې وکړې او دلته مو د پوځي سازمان پر هغه دريځ چې په اړوند مو پرېکړه کړې وه غور او مشورې وکړې چې د خيبر د تائيد وړ وگرځېدې.

مير اکبر خيبر له انشعاب څخه د مخنيوی لپاره خپل نظر د بېرک په عنوان د يوه ليک په ترڅ کې موږ ته وسپاره. ازهر دا ليک بېرک ته وسپاره. کله چې خيبر له پکتيا څخه راستون او د يونيفورم له قيد څخه آزاد سو، بيا هم په هماغه بنسټ د ازهر ليده کاته به - کله له کارمل او کله به له دواړو سره تر سره کېدل. له څه مودې وروسته د کارمل د وړانديز پر بنسټ زه ئې ددغو غونډو په گډونوالو کې شامل کړم. په دغو غونډو کې نه موږ د سازمان په هکله له هغوی څخه هدايت تر لاسه کاوه او نه هغوی - له عمومي سياسي موضوعاتو پرته - د سازمان د تشکيلاتي يا عملي اجزاوو په هکله هدايت ورکاوه. موخه دا وه چې موږ د گوند له سياسي دريځ څخه بې خبره پاتې نه سو او له همدغه دريځ څخه په الهام سازمانې پرېکړې وکړو. څه موده وروسته کله چې سياسي اړتياوې ډېرې سوي د اړيکو د آسانتيا لپاره له خيبر يا ازهر سره چې د تدريساتو د مرستيال په توگه ئې خيبر ته لاسرسی درلود او يا د خپلوې د رابطې پر بنسټ له ما سره موږ له هغه سره بيرني تماسونه نيول. د داوود خان د کودتا تر مهاله پورې دغه کار پرته له کوم شر او شور او سرخوږي دوام درلود.

وروسته د خلق او پرچم د مشرانو په منځ کې له پوځي ځواک څخه په گټه اخېستني د قدرت د نيولو نظر رامنځ ته سو چې د «مرام ډيموکراتيک» اوله «هرې وسيلې څخه په گټه اخېستي» د نظر تر منځ د بيلتون کرښه يا فاصل خط دی. په دغه مهال کې د خلق او پرچم د فرکسيونونو تر منځ د افسرانو د جلب و جذب په هکله يو ډول سفر بري او سيالي رامنځته سوي وه چې د وکيل د خاطر اتو په کتاب کې په ناقص او تحريف سوي بڼې چاپ سوي ده. همدلته ول چې د مير اکبر خيبر نوم

د پانو شميره: له 2 تر 4

د پوځي سازمان د مسوول په توگه د خلکو په ژبو کې ولويد او په دې ډگر کې د مخني کاري پر تگلاري او د چارو پر سوکه توب باندې نيوکې پېل او هڅې وسوي چې له پوځي سازمان څخه د خيبر د اريکو د حذفولو لپاره کوبښونه چټک سي، ددغو هڅو تر شا د شوروي لوی لوی سياستونه او نور پلانونه ان د خيبر د ترور تر کچې پورې پراته ول.

سياستنگ: د «سازمان انقلابي اردو» برخليک څه سو؟

زيارمل: د کارمل له دستور او پريکړې وروسته د «سازمان انقلابي اردو» اړيکه چې زما او د اظهر له لاري ټينگېدله لومړی نور احمد نور او بيا عبدالوکيل ته وسپارل سو ه چې د پلازميني د پوځيانو مسووليت هغه ته او د ولاياتو مسووليت نور «احمد نور» ته ورکړل سو. له دغو دواړو سره د غونډو ماهيت وچ کلک وو چې د اوضاع له شنني او تحليل پرته په څو پوښتنو او کليشه يي ځوابونو او د حق العضويت په راتولولو رانښېده. د دندو پر ماهيت خبرې اتري او گوندي سياست اصلاً نه مطرح کېده. له وکيل سره خو خبره له بده پسي بدتره وه، ځکه هغه غوښتل دوه نيمگړتياوې يعني د خپلو معلوماتو تشه او د خپل تحليل د قدرت نيمگړتيا په بازاری خبرو اترو او مبتللو کلان کاريو باندې ډکه کړي چې ان د يوه ديککات [1] په روحيي ټي چلند کاوه چې دا کار د صمد ازهر د غبرگون او خوابدي لامل سو. له دې کار وروسته وکيل مجبور سو چې بخښنه وغواړي. له بل لوري د هغه وخت چاپيريال او فضا د ټولو سياسي ملکي مشرانو او زموږ په گډون د يو شمېر امنيتي پوځيانو پر ضد سوې وه.

په داسي يوه حالت کې صمد زهر او ما پرېکړه وکړه چې ددغو موضوعاتو په هکله له مير اکبر سره خبرې وکړو. مور د ليدني کتنې غوښتنه په داسي يوه وضعيت کې وکړه چې نوموړي مور له درې کسيزو ناستو پاڅو څخه منع کړي وو ترڅو د کارمل او د هغه د گړدچاپيرو کسانو لپاره د سو تفاهم او پلمو جوړولو مسيبت رامنځته نه کړي. خيبر به په ټينگار توصيه کوله چې له کارمل او د هغه له استازو – نور «احمد نور» او وکيل – سره له درناوي ډک چلند ولرو. کله چې مور دا غوښتنه د خپل استدلال پر بنسټ له خيبر سره مطرح کړه نو هغه وويل: دا کتنه بايد له کابله دباندې د مخني کاري د شرايطو په پام کې نيولو سره د پوليسي او د گوندي ملگرو له تعقيب پرته تر سره سي چې د کوم سو تفاهم او تازه جنجال لامل نه سي. بنه به دا وي چې تاسو جلال آباد ته ولاړ سي، زه به هم ځان در ورسوم او هماغلته به خبرې وکړو.

غالباً د ۱۳۵۶ل کال د کب د مياشتې دوهمه نيمايي ۱۹۷۸ز کال مارچ وو. د يوه مشترک دوست د کور کونجی/ کيلي مو تر لاسه کړه او د خپل سفر په هکله مو مير اکبر ته خبر ورکړ. ما او ازهر په داسي حال کې له ليني بسونو څخه په گټه اخيستي د جلال آباد پر لور خپل سفر پېل کړ چې د تعقيب موظفينو لا خپل کار نه وو پېل کړی او د ورځې پاتې برخه مو د ډوډۍ پر چمتو کولو او مير اکبر ته په سترگي په لار پاتې کېدلو تېره کړه.

د شپې تياره وه چې خيبر په داسي حال کې راوړسېد او له مور سره يو ځای سو چې بالاپوښ او د «کاسکد خولي» [2] ټي پر سر وه او په سختی سره پېژندل کېده. د خيبر په لاس کې يو بکس وو چې د خوب په جامو او د ږيري د خريلو په وسايلو ډک وو.

د شپې د ډوډۍ له خوړلو وروسته، صمد ازهر ددغسي يوې ليدني کتنې د اړتيا دليل تشریح کړ. مير اکبر وويل: زه ستاسو ستونزه په بشپړ ډول سره درک کوم او کولای سم له ملکي ملگرو سره ستاسو د خبرو اترو د چاپيريال په هکله حدس ووهم. ما د کلونو په اوږدو کې ليدلي دي چې بالغ او مسوول انسانان په رښتيا سره مسايل د دوستانه خبرو اترو له لاري حل او په هکله ټي پرېکړه کوي. ما تل تاسو ستايلي ياست. برخلاف، زموږ په منځ کې د تصني بحث چاپيريال معمولاً سطحی او له ترينگلټيا ډک وي. خيبر خپلو وښتانو ته گوته ونيوله او وني ويل: زما د وښتانو سپينوالی زما د عمر د ډېرېدلو له کبله نه دی بلکه د هغو ستونزو له کبله دی چې د گوند او د سياست په ډگر کې ټي لرو.

خيبر له مقدماتي خبرو وروسته مور ته په خطاب کې وويل: هغه څه چې اوس له تاسو سره شريکوم د هېواد او ستاسو په سياسي ژوند کې د يوه بشپړ نوي پړاو پېل ښيي: داسي ښکاري چې د داؤد د واکمنی او د قدرت د تعويض د مسئلې په هکله پرېکړه سوې ده. په دې شېبې کې ما او ازهر وپوښتل: دا پرېکړه چا کړې ده؟ خيبر د «شوروي مقاماتو» هغه مستعار نوم ياد کړ چې زموږ په منځ کې معمول وو او وني ويل: «دا د ميرزاينو وروستی پرېکړه ده» ازهر وپوښتل: نو پر ځای به ټي څوک وي؟ مير اکبر په ځواب کې وويل: داسي فکر وکړی چې دا کسان به دوی خپل کسان وي لکه پېلوټ قادر يا ټانکيست سرور...

¹ - Dictate

² - Cascade hat

ددغو نومونو له اورېدلو وروسته مې وويل: استاده! دوی په خپله په خپلو منځو کې دومره اختلاف او سيالی لری چې ان دوه تنه ئې هم نه سي کولای پر یو بل باندې اعتماد وکړي. په داسې شرایطو کې به دوی څنگه حد اقل ثبات رامنځته کړي. هغه وويل: ستونزه همدلته ده. له داؤد سره د کودتاچیانو پر اړیکو ټول خبر دي. زما تشویش دا دی چې ددوی د استقرار / ټینګولو لپاره به زموږ پر ګوند کوم حساب خلاص نه کړي. ازهر وپوښتل: زموږ ګوند په دې تازه وحدت سره چې لری ئې لا تر اوسه نه ده بشپړه سوې څنگه وکولای سي ددغسې یوه مسؤلیت پېټی پر اوږو پورته کړي؟

نور بیا

د میر اکبر ځواب له ویرې ټک وو:

یادونه: قدرمنو لوستونکو! دا هم د بناعلی رحمت آریا د [آرشیف لینک](#)

د پانو شمیره: له 4 تر 4

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزې بني پزوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څیر و لولئ